

» et in terram ibis¹. » Debet autem homo de Deo præsumere, et inde sperare auxilium, non de se. Non enim terra pluit sibi, aut lucet sibi. Quomodo autem terra de cælo expectat pluviam et lucem, sic homo de Deo debet expectare misericordiam et veritatem. Illi ergo « Dii fortes » terræ valde elevati sunt, » id est, valde superbierunt: non sibi medicum necessarium putaverunt, et ideo in sua ægritudine remanserunt, et ipsa ægritudine ad mortem perducti sunt. Præcisi sunt rami naturales, ut humilis insereretur oleaster². « Quoniam dii fortes terræ valde » elevati sunt. » Teneamus ergo, fratres, humilitatem, charitatem, pietatem; quia vocati sumus illis reprobatis, vel illorum exemplo superbire timeamus.

ENARRATIO

IN PSALMUM XLVII.

Sermo ad plebem.

I. **TITULUS** Psalmi est³: « Laus Cantici filiis Core, secunda » sabbati⁴. » De hoc quod Dominus donare dignatur, excipite tanquam filii firmamenti. Secunda enim sabbati, id est, post diem primum, quem Dominicum dicimus, quæ etiam secunda feria dicitur, factum est firmamentum cæli, imo firmamentum cælum. Cælum enim vocavit Deus firmamentum⁵. Primo autem die lucem fecerat, et a tenebris diviserat; et vocaverat lucem, diem; et tenebras, noctem. Sicut autem indicat Psalmi hujus contextio, aliquid etiam

¹ Gen. iii, 19. — ² Rom. xi, 17. — ³ Vide D. Guillon, tom. xxi, p. 485-498. — ⁴ Psal. XLVII, 1. — ⁵ Gen. 1, 3-8.

prælocutus est Deus in illo opere suo, quod compleretur in nobis: et secundum hujus creaturæ conditionem sæcula cucurrerunt. Non enim frustra Dominus ait de Moyse: « De me enim ille scripsit¹. » nisi quia omnia quæ scripta sunt, etiam cum Deus conderet creaturam, possunt interpretari ad significationem futurorum: ut intelligas Deum fecisse lucem, cum Christus a mortuis resurrexit. Tunc enim revera illa lux divisa est a tenebris, quando immortalitas a mortalitate discreta est. Quid ergo sequitur, nisi ut capiti etiam corpus fieret, quod est Ecclesia? Denique est etiam Psalmus de prima sabbati, in quo apertissime resurrectio Domini declaratur. Ibi enim dicitur: « Tollite portas principes vestri, et elevamini portæ » æternales, et introibit Rex gloriæ². » Quid evidentius quam Christum esse Regem gloriæ? De quo dictum est: « Si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixis » sent³. » Secundum ergo sabbati non debemus intelligere nisi Ecclesiam Christi: sed Ecclesiam Christi in sanctis, Ecclesiam Christi in his qui scripti sunt in cælo, Ecclesiam Christi in his qui mundi hujus tentationibus non cedunt. Ipsi enim digni sunt nomine firmamenti. Ergo Ecclesia Christi in his qui firmi sunt, de quibus dicit Apostolus: « Debemus autem nos firmi infirmitates infir- » morum sustinere⁴, » appellata est firmamentum. De hoc cantatur in Psalmo: Audiamus, agnoscamus, sociemur, gloriemur, regnemus. Namque eam etiam firmamentum apostolicis Litteris appellatam audi, et cognosce: « Quæ est, inquit, Ecclesia Dei vivi, columna et firma- » mentum veritatis⁵. » De hoc firmamento cantatur filiis Core, quos nostis esse filios sponsi crucifixi in Calvariae

¹ Joan. v, 46. — ² Psal. xxiii, 7 et 9. — ³ 1 Cor. 1, 8. — ⁴ Rom. xv, 1: — ⁵ 1 Tim. iii, 15.

loco¹. Core namque calvitium interpretatur. Sequitur in hoc Psalmo, qui inscribitur, « Secunda sabbati. »

II. « Magnus Dominus, et laudabilis valde². » Ecce « Magnus Dominus, et laudabilis valde: » sed numquid infideles laudant Dominum? Numquid etiam qui credunt et male vivunt, laudant Dominum, per quos fit ut nomen Dei blasphemetur in gentibus? numquid laudant Dominum³? An vero si etiam laudent, acceptatur laus eorum, cum scriptum sit: « Non est speciosa laus in ore peccatoris⁴? » Dixisti ergo: « Magnus Dominus, et laudabilis valde: » sed dic ubi, « In civitate Dei nostri, in monte sancto ejus. » De hoc alibi dicitur: « Quis ascendet in montem Domini? Innocens manibus, et mundo corde⁵. » In his « Magnus Dominus, et laudabilis valde: » hoc est, « In civitate Dei nostri, in monte sancto ejus. » Hæc est civitas in monte posita, quæ abscondi non potest⁶: hæc est lucerna quæ sub modio non occultatur, omnibus nota, omnibus diffamata. Non autem universi cives ejus sunt; sed illi in quibus « Magnus Dominus, et laudabilis valde. » Quæ est ergo ista civitas, videamus, ne forte quia dictum est: « In civitate Dei nostri, in monte sancto ejus, » debeamus quærere istum montem, ubi etiam exaudiri possimus. Non enim frustra dicitur in alio Psalmo: « Voce mea ad Dominum clamavi, et exaudivit me de monte sancto suo⁷. » Adjuvit ergo te mons iste ut exaudireris. Nam si in eum non ascenderes, infra jacens clamare posses, sed exaudiri non posses. Quis est ergo iste mons, fratres? Magna cura inquirendus, magna sollicitudine investigandus: labore etiam occupandus et ascendendus. Sed si in aliqua parte terrarum est, quid faciemus? Peregrinabimur de terra nostra, ut ad illum montem perve-

¹ Matth. xxvii, 33. — ² Psal. xlvii, 2. — ³ Isai. lii, 5, et Rom. ii, 24. — ⁴ Eccli. xv, 9. — ⁵ Psal. xxiii, 3. — ⁶ Matth. v, 14, 15. — ⁷ Psal. iii, 5.

nire possimus? Imo tunc peregrinamur, si in illo non sumus. Ipsa est enim civitas nostra, si membra regis sumus, qui caput est civitatis ipsius. Ubi est ergo iste mons? Si regionem aliquam tenuit, laborandum est, ut dixi, ut ad eum perveniatur. Sed quid satagis? Utinam non sis piger ascendere in montem, quomodo mons non fuit tardus venire ad dormientem. Fuit enim quidam lapis angularis contemptibilis in quem Judæi offenderunt¹, præcisus de quodam monte sine manibus², hoc est, de regno Judæorum veniens sine manibus, quia humanum opus non accessit ad Mariam, de qua natus est Christus³. Sed si lapis iste ubi in eum offenderunt Judæi⁴, ibi remaneret, tu quo ascenderes non haberes. Quid autem factum est? quid dicit prophetia Danielis? quid, nisi quia crevit lapis iste, et factus est mons magnus? quam magnus? Ita ut imple-ret universam faciem terræ⁵. Ergo crescendo mons iste et implendo universam faciem terræ, venit ad nos. Quid ergo montem quasi absentem quærimus, et non in præsentem jam ascendimus, ut sit in nobis « Magnus Dominus, et laudabilis valde? »

III. Denique ne istum montem non agnosceres et in hoc Psalmo, et in aliqua parte terrarum quærendum existimares, vide quid sequitur: cum dixisset: « In civitate Dei nostri, in monte sancto ejus, » quid addidit? « Di-latans exultationes universæ terræ, montes Sion⁶. » Sion unus mons est: quid ergo « Montes? » An quia ad Sion pertinuerunt etiam qui de diverso venerunt, ut sibi occurrerent in lapidem angularem, et fierent illi duo parietes tanquam duo montes, unus ex circumcissione, alter ex præputio, unus ex Judæis, alter ex Gentibus: non jam adversi; et si diversi quia ex diverso jam in angulo

¹ Rom. ix, 32. — ² Dan. ii, 34. — ³ Matth. i, 16, et Luc. i, 34, et ii, 7. — ⁴ Rom. ix, 32. — ⁵ Dan. ii, 35. — ⁶ Psal. xlvii, 3.

nec diversi? « Ipse est enim, inquit, pax nostra, qui fecit » utraque unum¹. » Ipse ille angularis lapis quem reproba- » verunt ædificantes, factus est in caput anguli². » Duos junxit in se mons montes. Una domus, et duæ domus: duæ propter ex diverso venientes, una propter lapidem angularem, in quo sibi ambæ copulantur. Audi et hoc: « Montes Sion; latera Aquilonis civitas regis magni. » Intenderas enim tu Sion tanquam unum locum, ubi condita est Jerusalem, et in ea tibi non occurrebat, nisi populus ex circumcissione; qui quidem ex reliquiis a Christo collectus est, ex magna autem parte tanquam palea ventilatus. Etenim scriptum est: « Reliquiæ salvæ fient³. » Sed attende et Gentes, vide et oleastrum inseri in pinguedinem olivæ⁴. Ecce Gentes: « Latera Aquilonis: » adjuncta sunt latera Aquilonis civitati regis magni. Contrarius solet esse Aquilo Sion: Sion quippe in meridie, Aquilo contra meridiem. Quis est iste Aquilo, nisi qui dixit: « Ponam sedem meam ad Aquilonem, et ero similis » Altissimo⁵? Tenuerat regnum diabolus impiorum, et possederat Gentes servientes simulacris, adorantes dæmonia: et totum quidquid generis humani erat ubique per mundum, inhærendo illi Aquilo factum erat. Sed quoniam ille qui alligat fortem, aufert ejus vasa, et facit vasa sua⁶, liberati homines ab infidelitate et superstitione dæmoniorum, credentes in Christum collinati sunt illi civitati, occurrerunt in angulo illi parieti de circumcissione venienti, et facta est civitas regis magni quæ fuerant latera Aquilonis. Ideo et in alia Scriptura dicitur: « Ab Aquilone nubes » coloris aurei, in his est magna gloria et honor Omni- » potentis⁷. » Magna enim gloria medici est, quando ex desperatione convalescit ægrotus. Ab Aquilone nubes, et

¹ Ephes. II, 14. — ² Psal. cxvii, 22. — ³ Rom. ix, 27. — ⁴ Id. xi, 17. — ⁵ Isai. xiv, 13, 14. — ⁶ Matth. xii, 29. — ⁷ Job. xxxvii, 22.

non nigræ nubes, non caliginosæ, non tetrae, sed coloris aurei. Unde nisi gratia illuminante per Christum? Ecce, « Latera Aquilonis, civitas regis magni. » Latera utique, quia inhæserant diabolo. Quicumque enim alicui cohærent, latera ipsius dicuntur. Nam et de aliquibus hominibus solemus ita loqui: Bonus homo est, sed mala latera habet: id est, ipse quidem probitate præstat, sed maligni sunt qui ei conjuncti sunt. Latera ergo Aquilonis qui diabolo cohærebant: unde venit et iste filius, de quo modo audiebamur, quia mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est¹. Proficiscendo enim in regionem longinquam, etiam ad Aquilonem pervenerat, et ibi, sicut audistis, uni ex principibus regionis illius adhæserat. Factus est ergo latus Aquilonis, adhærendo principi illius regionis: sed quia civitas regis magni et ex latere Aquilonis colligitur, reversus ad se, dixit: « Surgam, et ibo ad patrem » meum². » Et occurrit ei pater, qui dicit de illo: « Mor- » tuus erat, et revixit; perierat, et inventus est. » Vitulus ille saginatus, lapis angularis fuit³. Denique et major filius qui epulari nolebat, exhortatus a patre ingressus est: et duo jam parietes, tanquam illi duo filii ad vitulum pervenientes, civitatem regis magni fecerunt.

IV. Sequatur ergo iste Psalmus, et dicat: « Deus in » domibus ejus cognoscetur⁴. » Jam in domibus propter montes, propter duos parietes, propter duos filios. « Deus » in domibus ejus cognoscetur. » Sed gratiam commendat, ideo addidit: « Cum suscipiet eam. » Nam quid esset ipsa civitas, nisi ille suscepisset eam? Nonne statim caderet, nisi tale fundamentum haberet? Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus⁵. « Nemo ergo de suis meritis

¹ Luc. xv, 32. — ² Ibid. 18. — ³ Ephes. ii, 20. — ⁴ Psal. xlvii, 4. — ⁵ I Cor. iii, 11.

» suis gloriatur, sed qui gloriatur, in Domino gloriatur¹. »
 Quia tunc est illa magna civitas, tunc in ea cognoscitur
 Dominus, cum suscipiet eam : quomodo suscipit medicus
 ægrotum curandum, non sicut est amandum. Etenim fe-
 brem odit medicus. Non amat medicus ægrotum, et amat
 medicus ægrotum ; si ægrotum amaret, semper ægrotum
 optaret ; rursus si ægrotum non amaret, ad ægrotum non
 veniret : sed amat ægrotum, ut faciat sanum. Suscepit
 ergo hanc civitatem Dominus, et agnitus est in ea, id
 est, gratia ipsius cognita est in illa civitate ; quia quidquid
 habet illa civitas quæ gloriatur in Domino, non habet de
 se. Propter hoc enim dicitur : « Quid enim habes quod
 non accepisti ? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non
 » acceperis² ? « Deus in domibus ejus cognoscetur, cum
 » suscipiet eam. »

V. « Quoniam ecce reges terræ collecti sunt³. » Jam
 ecce illa latera Aquilonis videte quomodo veniant, videte
 quomodo dicant : « Venite ascendamus in montem Do-
 » mini : annuntiavit enim nobis viam suam, ut in-
 » grediamur in eam⁴. Ecce reges terræ collecti sunt,
 » et convenerunt in unum. » In quem unum, nisi in
 lapidem illum angularem⁵ ? « Ipsi videntes ita admirati
 » sunt. Post admirationem miraculorum et gloriæ Chris-
 ti, quid secutum est ? « Conturbati sunt, commoti sunt,
 » tremor apprehendit eos⁶. » Unde tremor apprehen-
 dit eos, nisi de conscientia delictorum ? Currant ergo
 reges post regem, agnoscant reges regem. Inde alibi,
 « Ego autem, inquit, constitutus sum rex ab eo super
 » Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum Do-
 » mini : Dominus dixit ad me : Filius meus es tu, ego
 » hodie genui te. Postula a me, et dabo tibi gentes hæ-

¹ I Cor. 1, 31. — ² Id. iv, 7. — ³ Psal. XLVII, 5. — ⁴ Isaï. 11, 3. — ⁵ Ephes.
 v, 20. — ⁶ Psal. XLVII, 6, 7.

» reditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ ;
 » reges eos in virga ferrea, et tanquam vas figuli conteres
 » eos¹. » Auditus est ergo rex constitutus in Sion, tradita
 est illi possessio usque ad terminos orbis terræ. Metuere
 debent reges, ne regnum perdant, ne illis auferatur reg-
 num, sicut miser timuit Herodes, et pro parvulo occidit
 parvulos² ? Timens autem regnum amittere, non meruit
 regem agnoscere. Utinam et ipse regem cum Magis ado-
 raret ! non male regnum quærendo, innocentes perderet,
 et nocens periret. Nam quod ad illum attinebat, perdidit
 innocentes : quantum autem ad Christum, etiam parvus
 pro se morientes parvulos coronavit. Ergo debuerunt ti-
 mere reges quando dictum est : « Ego autem constitutus
 » sum rex ab eo, » et hæreditatem usque ad fines terræ
 dabit mihi qui me constituit regem. Sed quid invidetis,
 reges ? Videte, non invidete. Longe enim iste aliter rex
 qui dixit : « Regnum meum non est de hoc mundo³. » Nolite
 ergo timere ne vobis auferatur regnum mundi hujus,
 dabitur vobis regnum, sed coelorum, ubi ille rex est.
 Ideo quid ibi sequitur ? « Et nunc reges intelligite. » Jam
 invidere vos parabitur : « Intelligite, » de alio rege dici-
 tur, cujus regnum non est de hoc mundo. Merito ergo
 « Collecti sunt reges in unum, conturbati sunt, tremor
 » apprehendit eos. » Inde et illis hoc dicitur : « Et nunc
 » reges intelligite, erudimini omnes qui judicatis terram⁴. »
 Et quid fecerunt ? « Ibi dolores ut parturientis. » Quid
 sunt « Dolores ut parturientis, » nisi dolores poenitentis ?
 Vide ipsam conceptionem doloris et parturitionis : « A ti-
 » more tuo, inquit Isaïas, concepimus, et parturivimus
 » spiritum salutis⁵. » Sic ergo conceperunt reges a timore
 Christi, ut parturiendo salutem parerent, credendo in

¹ Psal. 11, 6-9. — ² Matth. 11, 3. — ³ Joan. XVIII, 36. — ⁴ Psal. 11, 10, 11.
 — ⁵ Isaï. XXVI, 18.

eum quem timuerunt. « Ibi dolores sicut parturientis. » Ubi parturientem audis, foetum expecta. Parturit vetus homo, sed nascitur novus homo. « Ibi dolores ut parturientis. »

VI. « In spiritu violento conteres naves Tharsis¹. » Breviter intelligitur, evertes superbiam gentium. Sed unde ex hac historia dicitur eversio superbiae gentium? Propter « Naves Tharsis. » Tharsis civitatem quaesierunt docti, hoc est, quænam civitas hoc nomine significaretur; et aliquibus visum est Ciliciam dictam esse Tharsis, ex eo quod metropolis ejus Tharsus dicitur. De qua civitate erat etiam Paulus apostolus, natus in Tharso Ciliciæ². Aliqui autem eam Carthaginem intellexerunt: fortassis aliquando ita nominatam, aut aliqua locutione ita significatam. Namque apud prophetam Isaïam sic invenitur: « Ululate naves Carthaginis³. » Apud Ezechielem autem a diversis interpretibus, ab aliis Carthago, ab aliis Tharsis interpretata est⁴: et hac diversitate interpretum potest intelligi hanc appellari Tharsum, quæ Carthago dicebatur. Manifestum est autem, quod primordia regni Carthaginis navibus floruerunt, et ita floruerunt, ut inter cæteras gentes excellerent negotiationibus et navigationibus. Nam quando Dido fugiens fratrem delapsa est ad terras Africae, ubi Carthaginem condidit, naves quæ paratae erant ad mercationem in ejus regione, assumpserat ad fugam, consentientibus sibi regionis ejus principibus: et ipsæ naves etiam condita Carthagine ad negotiandum non defecerunt. Atque hinc nimirum superba facta est civitas illa, ut digne per ejus naves intelligatur superbia gentium, præsumens in incertis tanquam in flatibus ventorum. Jam non præsumatur de velificatione, et quasi prosperitate sæculi hujus, tanquam maris: fundamentum

¹ Psal. XLVII, 8. — ² Act. XXI, 39. — ³ Isai. XXIII, 1, juxta LXX. — ⁴ Ezech. XXXVIII, 13, juxta LXX.

nostrum in Sion sit, ibi stabiliri debemus, non perflari omni vento doctrinae¹. » Quicumque ergo ex incertis hujus vitæ tumuerant, evertantur; et subjiciatur Christo omnis superbia gentium, « Conterenti in spiritu violento naves » Tharsis: » non cujuscumque civitatis, sed, « Tharsis. » Quomodo « In spiritu violento? » Timore fortissimo. Sic enim eum tremuit omnis superbia judicaturum, ut in humilem crederet, ne excelsum expavesceret.

VII. « Sicut audivimus, ita et vidimus². » O beata Ecclesia! quodam tempore audisti, quodam tempore vidisti. Audivit in promissionibus, videt in exhibitionibus: audivit in prophetia, videt in Evangelio. Omnia enim quæ modo complentur, antea prophetata sunt. Erige oculos ergo, et diffunde per mundum, vide jam hæreditatem usque ad terminos orbis terræ: vide jam impleri quod dictum est: « Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes » gentes servient illi³. » Vide impletum esse quod dictum est: « Exaltare super cælos, Deus, et super omnem terram gloria tua⁴. » Vide illum cujus pedes et manus fixi sunt clavis, cujus ossa in ligno pendentia numerata sunt, super cujus vestimentum sors missa est⁵: vide regnantem, quem illi viderunt pendentem: vide in cælo sedentem, quem contempserunt in terra ambulantes. Vide inde impleri: « Commemorabuntur, et convertentur ad Dominum universi fines terræ, et adorabunt in conspectu » ejus universæ patriæ gentium⁶. » Hæc videns, exclama cum gaudio: « Sicut audivimus, ita et vidimus. » Merito sic vocatur ipsa Ecclesia de gentibus: « Audi filia, et vide, » et obliviscere populum tuum et domum patris tui⁷. » Pater tuus Aquilo fuit, veni ad montem Sion. Audi, et vide: non vide, et audi; sed audi, et vide: prius audi,

¹ Ephes. IV, 14. — ² Psal. XLVII, 9. — ³ Id. LXXI, 11. — ⁴ Id. CVII, 6. — ⁵ Matth. XXVII, 35. — ⁶ Psal. XXI, 28. — ⁷ Id. XLIV, 11.